

časopisu soudních exekutorů Komorní listy. Věnuje se vzdělávání soudních exekutorů i veřejnosti v oblasti exekuční práva a finanční gramotnosti.

Rychlou cestu z dluhů je třeba zprostředkovat daleko větší skupině obyvatel

Lucie Trlifajová

Milostivé léto přináší určité uznání toho, že problém exekucí není jen problémem jedince, nýbrž společnosti jako celku. Že předluženost v Česku není často výsledkem individuálního selhání, ale systému, který dokázal z malých částek vytvořit nesplacitelný dluh (Hábl, Trlifajová a kol., 2021). Nejzávažnější důvody, které vedly ke vzniku dluhových pastí, jsou sice převážně věci minulosti, s důsledky v podobě mnohdy statisícových dluhů se ovšem lidé potýkají dodnes.

Odpovědi na problém systémových nastavení doposud stály na individuálních schopnostech. S Milostivým létem přebírá část odpovědnosti za současný stav stát. Nicméně stále je to gesto milosti, nikoliv uznání chyby v nastavení legislativního rámce a přístupu veřejných institucí, které selhaly v ochraně velké části obyvatel. Odpovědnost a v některých případech přímý profit, který ze systému vymáhání dluhů měly veřejné instituce nebo na ně navázané subjekty, zůstávají upozaděny.

Nutnost sehnat v krátkém čase (navíc v době rapidního růstu cen energií) původní dlužnou jistinu vylučuje lidi, kteří jsou nejvíce zachyceni v dluhových pastech. Jak může člověk, jenž donedávna ani nemohl disponovat vlastním účtem a ze mzdy mu při dalších exekucích zůstalo mnohdy méně, než co mají lidé na sociálních dávkách, legálně ušetřit, aby zaplatil jistinu? Pokud má řadu dalších exekucí

vzrostlých do nesplacitelných částek, v čem splacení jedné změní jeho situaci?

Před dvěma lety vydal Eurofound (2020) publikaci, která zkoumá předluženost v EU. Hned první věta říká, že dluhy jsou příčinou i efektem chudoby a sociálního vyloučení. S touto logikou bychom se měli dívat na lidi zachycené v dluhových pastech. Je důležité, aby se Milostivé léto opakovalo. Je nicméně důležité hledat cesty, jak rychlou cestu z dluhů zprostředkovat daleko větší skupině obyvatel.

Zdroje

Hábl R., Trlifajová L. a kol.: Proč je u nás 5 milionů exekucí? 20 let historie dluhových pastí. Praha: Centrum pro společenské otázky - SPOT, 2021. Dostupné z: <https://www.pracevobci.cz/upload/studies/24/Jak-rostly-dluhy-FINAL.pdf>

Eurofound: Addressing household over-indebtedness. Publication office of the European Union: Luxembourg, 2020. Dostupné z: https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef19044en.pdf

Mgr. Lucie Trlifajová (lucie.trlifajova@soc.cas.cz) je antropoložka a analytička sociálních politik, působí v Sociologickém ústavu AV ČR, v. v. i. (Institute of Sociology of the Czech Academy of Sciences), Jilská 1, 110 00 Praha, Česká republika, a v Centru pro společenské otázky – SPOT (Centre for Social Issues – SPOT), Na Spojce 11, 101 00 Praha. Zaměřuje se na problematiku chudoby a sociálních nerovností, prekarizace, dluhů a jejich dopadů na společnost.

Šance pro předlužené uniknout ze začarovaného kruhu

Alena Zieglerová

Byznys advokátů a exekutorů začal v roce 2001, kdy stát pro vymáhání pohle-

dávek akceptoval tržní podmínky, spíše však zákon džungle. Vysoké poplatky k tíži dlužníka za vyplnění jednoduchých formulářů byly ukázkou dobře promazaného stroje na růst předlužení. Dlužníci spláceli přednostně tyto poplatky a až pak samotný dluh (jistinu). V průběhu splácení ovšem poplatky stále rostly. Lidé svůj dluh několikanásobně přeplatili, přesto stále museli splácet, protože na něj ještě nepřišla řada. O dvacet let později, i přes zlepšení regulace nových dluhů, zůstaly statisíce dlužníků v neřešitelné situaci staré dluhové zátěže.

Ve Sněmovně se naštěstí vytvořila skupinka poslanců, která se rozhodla pohnout s balvanem starých exekucí tak, aby alespoň ti, kdo dluží veřejným institucím, mohli své dluhy uhradit bez poplatků. V zákoně pro to vytvořili prostor vymezovaný třemi měsíci. Jelikož to připomíná biblické léto Hospodinovy milosti, nazvali akci Milostivé léto. Kdo stihнул od exekutora zjistit, kolik činí původní dluh, a částku poslat spolu s poplatkem 908 korun na jeho účet, zbavil se dluhů vůči veřejným institucím nadobro.

Výsledky Milostivého léta se dosud vyhodnocují. Veřejná zdravotní pojišťovna ještě polovinu ze splacených pohledávek vyřizuje. Úhradu jistiny zkomplikoval také krach několika dodavatelů energií. Už teď je ale jasné, že akce se vyplatila. Věřitelé si polepšili o splacené dluhy, ke kterým by se jinak nedostali.

Mgr. Alena Zieglerová (alena.zieglerova@socialniinkluzie.cz) je vedoucí sekce zaměstnanosti a příjmů Institutu pro sociální inkluzi (Institute for Social Inclusion), Šternberkova 1258/7, 170 00 Praha – Holešovice, Česká republika. Zaměřuje se na politiku zaměstnanosti a sociálního zabezpečení osob ohrožených sociálním vyloučením.

Nové policy briefs VÚPSV

Během letošního jara vydal VÚPSV několik dalších policy briefs. V této ediční řadě nabízí stručná shrnutí odborných poznatků a kvalifikovaná doporučení ohledně aktuálních témat sociální politiky.

Jarní policy briefs se opírají zejména o tyto odborné monografie Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí:

Rákoczyová, Miroslava – Trbola, Robert – Sirovátka, Tomáš: Individuální práce s obtížně umístitelnými uchazeči o zaměstnání: případová studie na vybraném kontaktním pracovišti Úřadu práce ČR. Praha: VÚPSV, v. v. i. – Výzkumné centrum Brno, 2022. – 66 stran – ISBN 978-80-7416-422-4 (print), ISBN 978-80-7416-423-1 (pdf); dostupné z: https://katalog.vupsv.cz/fulltext/vz_492.pdf

Nešporová, Olga: Homoparentální rodiny. Praha: VÚPSV, v. v. i., 2021. – 94 stran. – ISBN 978-80-7416-410-1 (print), 978-80-7416-411-8 (pdf); dostupné z: https://katalog.vupsv.cz/Fulltext/vz_486.pdf

Vyhliďal, Jiří – Marešová, Helena – Tábořská, Marie – Horáková, Markéta: Vyhodnocení cílenosti a dopadu programu veřejně prospěšných prací realizovaného v roce 2016. Praha: VÚPSV, v. v. i., 2021. – 94 stran – ISBN 978-80-7416-426-2 (print), ISBN 978-80-7416-427-9 (pdf); dostupné z: https://katalog.vupsv.cz/Fulltext/vz_495.pdf

Čtvrtý letošní policy brief – Reflexe záchranné sociální sítě v období covidu-19 – identifikace rizikových skupin – přináší první průběžné výsledky výzkumné aktivity VÚPSV "Reflexe záchranné sociální sítě v období covidu-19". Zaměřila se zejména na detekci rizikových skupin a zmapování negativních důsledků covidu-19 na jejich sociální situaci. Z důvodu dostupnosti statistických dat bylo zatím možné provést hodnocení dopadů pandemie za období 2019–2020.

Všechny nové policy briefs jsou v plném znění k dispozici zde: <https://www.vupsv.cz/publikace-vyzkumnych-pracovniku/policy-briefs>